

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА
ЎРТА ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

“Молия” кафедраси

МУТАХАССИСЛИККА КИРИШ

фанидан

мустақил ишлар мажмуи

(Услубий қўлланма)

Тошкент 2005

Ҳ.Жамолов, Б.Нурмухаммедова "Мутахассисликка кириш" фанидан мустақил ишлар мажмуи. Услубий қўлланма. Т.: "ИҚТИСОД-МОЛИЯ", 2005 йил, 16 бет.

Мазкур қўлланма Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Мақамасининг 2001йил 16 августдаги *"Олий таълимнинг давлат таълим стандартларининг тасдиқлаш тўғрисида"*ги 343-сон қарорига мувофиқ ва Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2005 йил 21 февралдаги 34-сонли буйруғи билан тасдиқланган *"Талаба мустақил ишини ташкил, назорат қилиш ва баҳолаш тартиби тўғрисида"*ги Низомга асосан ишлаб чиқилган булиб, бунда талабаларнинг "Мутахассисликка кириш" фанидан мустақил ишларини ташкил этиш, назорат қилиш ва баҳолаш тартиблари келтирилган.

Қўлланма "Молия" йўналиши буйича таълим олаётган талабаларга мўлжалланган.

Қўлланма Тошкент Молия институти қошидаги олий ўқув юртлариаро илмий – услубий кенгаш мажлисида муҳокама қилинган ва нашрга тавсия қилинган (*2005йил 7 июлдаги 4-сонли баённома*).

Маъсул муҳаррир: иқтисод фанлари доктори, профессор
А.Ваҳобов

Такризчилар: и.ф.н., доцент Ф.Додиев;
и.ф.н., доцент А.Ғозиев.

Кириш

Мазкур қўлланма Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001йил 16 августдаги “Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 343-сон қарорига мувофиқ ва Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус талим вазирлигининг 2005 йил 21 февралдаги 34-сонли буйруғи билан тасдиқланган “Талаба мустақил ишини ташкил етиш, назорат қилиш ва баҳолаш тартиби тўғрисида”ги Низомга асосан ишлаб чиқилган бўлиб, бунда талабаларнинг “Мутахассисликка кириш” фанидан мустақил ишларини ташкил етиш, назорат қилиш ва баҳолаш тартиблари келтирилган.

Талабанинг мустақил иши ўқув режасида муайян фанни ўзлаштириш учун белгиланган ўқув ишларининг таркибий қисми бўлиб, у услубий ва ахборот ресурслари жиҳатидан таъминланади ҳамда бажарилиши рейтинг тизими талаблари асосида назорат қилинади.

Маълумки бозор иқтисодиётига ўтиш, бошқаришнинг ески директив усулларида воз кйечиш, хўжалик механизмини қайта қуришга ўтиш, иқтисодчи мутахассислардан рўй бераётган жараёнларни чуқур таҳлил қила олиш ва уларга тўғри топа билишни талаб қилади. Бундан ташқари бозор муносабатларига ўтиш жараёни замонавий иқтисодчилардан иқтисодий режаларни туза олиш, қабул қиладиган йечимларни иқтисодий сиёсатда қўллаш билишни талаб қилади.

Бу масалаларни ижобий ҳал қилиш учун иқтисодий йўналишлар бўйича битирувчи талабаларнинг билим савиясини оширишга зарурият туғилади. Ҳозирги замон талабига жавоб берувчи иқтисодчиларни тайёрлашни фундаментал ҳисобланган молия бўйича билим даражасини қўтармасдан амалга ошириш мумкин эмас. Шунинг учун “Мутахассисликка кириш” фани молия соҳасида кенг қамровли иқтисодчи кадрнинг шаклланишида катта аҳамиятга эга. Бундан ташқари молия кўпгина иқтисодиётга тегишли махсус фанларни муваффақиятли ўзлаштириш воситаси ва билиш аппарати вазифасини ўтайди.

Иқтисодий йўналишдаги олий ўқув юртларида мутахассисликка киришни ўрганишдан мақсад талабаларни назарий ва амалий иқтисодий масалаларни ҳал қилишда фикр юритиш қобилиятини ошириш, илмий адабиётларни мустақил ўрганишга одатлантириш, мутахассислик бўйича умумий билим савиясини ошириш, иқтисодий жараёнларни кўникмасини ҳосил қилишдан иборат.

Саноат, қишлоқ хўжалиги ва бошқа соҳалардаги иқтисодий жараёнларни ўрганиш ва иқтисодий жиҳатдан таҳлил қила олиш учун бўлажак иқтисодчи етарли даражада мутахассислик билимга эга бўлиши керак.

Молия иши йўналишдаги олий ўқув юртлари учун мўлжалланган “Мутахассисликка кириш” фани қуйидаги асосий фундаментал билимларни ўз ичига олади:

- Мутахассислик фанларини ўқитишда янги педагогик технологияларнинг тутган ўрни ва аҳамияти
- Мутахассислик фанларни ўқитиш жараёнининг илмий асослари
- Мутахассислик фанларини ўқиш жараёнида китоб устида ишлаш
- Мутахассислик фанларни итиш жараёнида илмий-тадқиқот ишлари

“Мутахассисликка кириш” курси бозор иқтисодиёти шароитида малакали кадрларни тайёрлаш миллий дастурини амалга оширишда муҳим рол уйнайди, ҳозирги замон иқтисодиётига оид илмий ва услубий адабиётларни ўрганиб, касб малакасини оширишга қўл келади.

Иқтисодиёт инсон фаолиятининг асосий жиҳати, жамият ҳаётининг пойдеворидир. Инсон тирик мавжудот сифатида биринчи навбатда, моддий талаб — еҳтиёжини қондириши керак. Унга фақат иқтисодий фаолият орқали еришилади.

Айниқса, бозор иқтисодиёти муносабатларининг мазмуни, уларнинг талаблари ва хусусиятлари, қонун - қоидаларини, амалга ошириладиган ислохотларнинг мақсади ва моҳиятини чуқурроқ билишлари алоҳида аҳамиятга эга.

Мазкур фаннинг татбиқини егаллаш мамлакатда яшаётган ҳамма кишиларнинг даромадлари, уларнинг турмуш даражаси фақат миллий иқтисодиёт таракқиётига боғлиқлигини, шу юртда меҳнат қилаётган кишиларнинг ижодий меҳнати билан унинг тўғри тақсимлаши ва фойдаланиши миллий пул барқарорлиги тامينланишига боғлиқлигини теран мушоҳада қилишни англатади.

Умумий ўқув соатлари чегараланган бўлганлиги учун дастурда кўпгина мавзулар мустақил ўрганиш учун ажратилган. Мустақил билим олиш имконияти ҳам чекланган, чунки аввало “Мутахассисликка кириш” фанидан ўзбек тилида дарслик ва қўлланмалар кам, айниқса ўқув режаларда белгиланган «мустақил таълим» учун услубий қўлланмаларнинг деярли йўқлигидир.

Бу еса, ўз навбатида Ўзбекистон Республикасида қабул қилинган «Таълим тўғрисидаги» ва «Кадрлар тайёрлашнинг миллий дастури» қонунлари, шунингдек ҳаракатдаги Давлат таълим стандартлари талабларидан келиб чиқиб ўқитувчи раҳбарлигида бажариладиган маъруза, семинар дарслари ва «Мустақил иш» сифатини кўтаришни талаб этади. Шунингдек, ажратилган соатлардан унумли фойдаланиш, талабаларни ўз устида ишлашга ўргатиш ва бу муҳим талаб – давр талаби эканлигини улар онгига сингдиришдан иборатдир.

«Таълим тўғрисида»ги қонун талабларидан келиб чиқиб янги давлат таълим стандартлари жорий этилгандан буён ўқув режасидаги «Мустақил иш» учун ажратилган соатлар “Молия иши” кафедрасида турли хил усулларда ўтиб келинмоқда. Бу еса ўз навбатида, ажратилган соатлардан талабалар самарали фойдаланмоқда деб аташга асос йўқ. Шу сабабли бизнинг фикримизча «Мустақил иш» дарсларини ва унга ажратилган соатлардан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган услубий қўлланмаларни яратиш ва мавжудларини янада такомиллаштириш зарур. Уларда мазкур дарсларга тайёргарлик кўриш ва ўтказишда талабанинг манфаати, уни рағбатлантириш йўллари ўз йечимини топган бўлиши ва буни талаба шахсан жуда яхши ҳис қилмоғи лозим.

Бунинг учун ўз навбатида профессор - ўқитувчилар ўта тажрибали, билимли, талабалар қалбига йўл топа олишдек маҳоратли бўлиши талаб этилади. Шу муносабат билан – “Ўқитувчининг бош вазифаси – деб ёзади И.Каримов – ўқувчиларда мустақил фикр юритиш кўникмаларини ҳосил қилишдан иборатлигини кўпинча яхши тушунамиз, лекин, афсуски, амалда тажрибамизда унга риоя қилмаймиз”.

Тошкент Молия институтининг барча бакалаврият йўналишлари ўқув режаларида талабалар учун “Мутахассисликка кириш” фанидан 13 соат мустақил ишга ажратилган. Масаланинг мураккаблиги шундан иборатки институтда талабаларни ўқитишнинг асосий шакллари тўғрисида (жумладан маъруза, семинар, амалий ва лаборатория машғулоти каби дарсларнинг қандай ўтказилиши тўғрисида) маълум тажриба ва услубий қўлланмалар мавжуд. Лекин ҳозиргача талабаларнинг “Мутахассисликка кириш” фани бўйича бажарилиши лозим бўлган мустақил ишлари ва уларни қандай қилиб бажариш кераклигини ўргатадиган махсус услубий қўлланма мавжуд эмас.

Авалло шундай савол туғилади:

- талабаларнинг мустақил иши деганда нимани тушуниш керак?
- талабаларнинг мустақил иши қандай кўринишларда бўлади ва қандай шаклларда амалга оширилади?

Бизнингча талаба бажарадиган мустақил ишларнинг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

- янги билимларни мустақил тарзда пухта ўзлаштириш кўникмаларига ега бўлиш;
- керакли маълумотларни излаб топишнинг қулай усуллари ва воситаларини аниқлаш;
- ахборот манбалари ва манзилларидан самарали фойдаланиш;
- анъанавий ўқув ва илмий адабиётлар, меёрий хужжатлар билан ишлаш;
- электрон ўқув адабиётлар ва маълумотлар банки билан ишлаш;
- интернет тармоғидан самарали фойдаланиш;
- берилган топшириқнинг рационал йечимини белгилаш;
- малумотлар базасини таҳлил етиш;
- иш натижаларини экспертизага тайёрлаш ва эксперт хулосаси асосида қайта ишлаш;
- топшириқларни бажаришда тизимли ва ижодий ёндошиш;
- ишлаб чиқилган йечим, лойиҳа ёки ғояни асослаш ва мутахассислар жамоасида ҳимоя қилиш.

Талабанинг вақт бюджети аудиторияда ва аудиториядан ташқарида билим олишга сарф қилган вақтидан ташкил топади. Аудиториядаги вақтида талаба ўқитувчининг маърузасини ешитади, амалий машғулот дарсларида бевосита мулоқотда бўлади, мисол ва масалалар йечади. Хуллас, аудиториядан ташқаридаги вақтида талаба дарсга тайёрланади. Бизнинг фикримизча талабанинг аудиториядан ташқаридаги вақтида бажарган иши мустақил иш деб тушунилиши керак. Аммо амалиётда талабаларнинг аудиториядан ташқарида бажарадиган ишлари: амалий машғулот дарсларига тайёрланиш, реферат, курс иши, илмий маъруза тайёрлаши каби ишлар мустақил иш сифатида тайёрланса ҳам, лекин улар мустақил иш таркибига киритилмайди. Масалани бундай қўйишимизнинг сабаби шундан иборатки, талабанинг ўқиш вақти ҳафтада 54 соатни ташкил етиб, ҳар куни 6 соат аудиторияда 3 соат еса аудиториядан ташқарида ўқишдир.

Агар биз талабанинг ҳафталик вақтига бюджетига юқорида кўрсатилган 13 соатлик мустақил ишни қўшадиган бўлсак (яна ўқув режадаги бошқа фанларнинг мустақил ишларига ажратилган соатлар ҳам қўшилса), унда талабанинг ҳафталик ўқиш вақти анчага ошади. Масаланинг муаммоли томонига кўп ётиборни қаратмасдан, унинг амалий ҳал қилиниши нуқтаи назаридан ёндашиб ўқув режасида кўрсатилган 13 соатли талабаларнинг мустақил ишининг ташкил етишига фикр билдириш аҳамиятга ега.

Шундай қилиб институт ўқув режасида “Мутахассисликка кириш” фанига ажратилган 13 соат мустақил ишга амалий машғулот дарсларига тайёрланиши кирмайди. Ушбу қўлланмада бундан кейинги сўз ана шу 13 соатли талабаларнинг мустақил иши тўғрисида кетади.

1§. Мустақил ишга қўйиладиган талаблар

Тажриба кўрсатмоқдаки талабаларнинг мустақил ишини ташкил етганда қуйидаги масалаларга еътибор берилиши керак:

Биринчидан, мустақил ишнинг мавзуларини аниқланганда “Мутахассисликка кириш” фанининг ҳар бир мавзуси бўйича дарсда ўтилмайдиган қисми аниқланиб, муаммони ҳал қилишга қаратилган адабиётни олиб уни конспект, қилиш ва унинг асосий мазмунини сўзлаб бериш, ёки конспект қилиш билан чегараланиб қолиши, ёхуд уни мустақил ўқиб, унинг мазмунини гапириб бериш, шунингдек ушбу қўлланмада келтирилган мисол-масалаларни ййечиш шаклларида ташкил қилиши мақсадга муофиқдир.

Иккинчидан, мустақил ишни ташкил қилганда албатта, талабаларнинг бу ишга сарфланадиган вақтини ҳисобга олиш зарур. Мустақил ишнинг ҳажми шундай аниқланиши керакки, талаба бу ишни реал бажара оладиган бўлиши керак. Агар талаба бирон бир адабиётни конспект қилиши керак бўлса, унда бир бетни ўқиб уни конспект қилиши учун 20-25 минут сарфлайди. Агар қандайдир мавзу бўйича мустақил ишга 3 соат ажратиладиган бўлса ва бу иш конспект қилиш учун бериладиган адабиётнинг ҳажми 9 бетдан ошмаслиги керак.

Агар адабиётни ўқиб, ўқитувчига оғзаки жавоб берадиган бўлса унда талабага мустақил иш сифатида 15 бетли материални тавсия етиш мумкин. Бир бетни ўқиш, уни муттало қилиш ва мазмунини айтиб бериш учун 10-15 минут вақт етарли.

Учинчидан, талабаларга мустақил ишни вазифа сифатида топширганда ўқитувчи ҳар бир мавзу бўйича «қандай мақсад қўйилади?» деган савол қўйиб бу саволга жавоб бериши керак. Аниқроғи ҳар бир мавзунинг олдига қўйилган мақсадни аниқ белгилаши зарур.

Тўртинчидан, талабаларнинг мустақил иши маълум бир тамойиллар асосида ташкил етилиши керак. Мустақил иш ҳар бир талаба томонидан мустақил бажарилиб, унинг сифати ўқитувчи томонидан текширилиб баҳолар қўйилиши керак.

Бешинчидан, талабаларнинг мустақил иши режаси кафедра мажлисида тасдиқланиб режадаги талабаларнинг мустақил иши ҳафталарга бўлиниб унинг бажарилиши кафедра мудирини томонидан назорат қилинишини унинг натижалари кафедра мажлисида муҳокама қилиб бориши керак.

§2. Талабалар мустақил ишининг шакллари

Талаба мустақил ишини ташкил етишда муайян фан (курс)нинг хусусиятларини, шунингдек, ҳар бир талабанинг академик ўзлаштириш даражаси ва қобилиятини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланади:

- айрим назарий мавзуларни ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш;
- берилган мавзу бўйича ахборот (реферат) тайёрлаш;
- семинар ва амалий машғулотларга тайёргарлик кўриш;
- лаборатория ишларини бажаришга тайёргарлик кўриш;
- ҳисоб-график ишларини бажариш;
- назарий билимларни амалиётда қўллаш;
- амалиётда мавжуд муаммоларнинг йечимини топиш (кейс-стади);
- макет, модел ва намуналар яратиш;
- илмий мақола, анжуманманга маруза тезисларини тайёрлаш.

Ўқитиладиган фаннинг хусусиятларидан келиб чиққан ҳолда, талаба мустақил ишини ташкил етишда бошқа шакллардан ҳам фойдаланиши мумкин.

Ўқув фанлари бўйича намунавий ва ишчи дастурларда талаба мустақил ишининг шаклли, мазмуни ва ҳажми ифода етилади.

Талаба мустақил иши учун ажратилган вақт бюджетига мос равишда ҳар бир фан бўйича тегишли кафедраларда мустақил ишнинг ташкилий шакллари, топшириқлар, вариантлар ишлаб чиқилади ва факултет илмий- услубий кенгашида тасдиқланади.

Талаба учун муайян фан бўйича мустақил иш топшириқлари тегишли кафедра профессори (ёки етакчи доцент) томонидан ўқув машғулотларини бевосита олиб боровчи ўқитувчи билан биргаликда тузилади ҳамда кафедра мудирини томонидан тасдиқланади. Талабага берилган мустақил ишни бажариш бўйича дастлабки кўрсатма ва тавсиялар қайд етилади.

Мустақил ишни бажариш учун талабага ахборот манбаи сифатида дарслик ва ўқув қўлланмалар, методик қўлланмалар ва кўрсатмалар, маълумотлар тўплами ва банки, илмий ва оммавий даврий нашрлар тавсия етилади. Интернет тармоғидаги тегишли маълумотлар, берилган мавзу бўйича аввал бажарилган ишлар банки ва бошқалар хизмат қилади.

Кафедра мудирини ва тегишли факултет декани тақдимномаси асосида институт ректорати талабаларга мустақил ишларини бажариш учун зарурий ахборот манба ва воситаларни белгилайди, талабаларга турли кутубхоналар, музейлар, тармоқ муассалари ва корхоналардан мустақил иш учун зарурий маълумотлар тўплаш юзасидан сўровнома хатларни расмийлаштириб беради.

Институт ректорати томонидан талабаларга мустақил ишларини ўз вақтида бажариш учун компьютер техникаси ва Интернет тармоғидан самарали фойдаланиш учун шарт-шароитлар яратиб берилади.

Юқорида айтилгандек, талабалар мустақил иши ишчи дастурида кўрсатилганидек ёзма ёки оғзаки жавоблари шаклларида амалга оширилади.

«Талабалар мустақил иши» жумласи кўрсатиб турибдики бу ишни талабалар айрим мавзулари бўйича у ёки бу масалаларни мустақил ўрганиб, бажаради у ўқитувчи томонидан баҳоланади ва бу иш олдиндан режалаштирилган график асосида амалга оширилади. Талабаларнинг мустақил иш шакли ёзма конспект шаклида ёки белгиланган масалага адабиётларни мустақил ўқиб тайёрланиш шаклларида ташкил етилади. Қуйида талабаларнинг мустақил ишининг қайси мавзулар ва шакллари бўйича бажарилиши келтирилади.

§3. Талабалар мустақил ишини назорат қилиш

Институтда талабанинг ҳафталик мустақил ишларининг умумий ҳажми бакалавриятнинг кундузги бўлимида 22 соатни ва магистратура мутахассисликларида 18 соатни ташкил этади.

Ўқув семестри якунида талабанинг мустақил иши бўйича тўплаган рейтинг баллари ҳар бир фан бўйича гуруҳ рейтинг қайдномасида ЖБ, ОБ, ЯБ қаторида МБ шаклида қайд этилади. Умумий балл ҳисобланиб, мустақил иш учун ажратилган соатлар ҳажмида аниқланади ва талабанинг рейтинг дафтарчасида ҳамда ўқиш якунида битирувчига тақдим этиладиган диплом иловасида қайд этилади.

Талаба мустақил ишига раҳбарлик қилиш кафедрада тузиладиган ва факултет декани томонидан тасдиқландиган мустақил иш жадвали асосида амалга оширилади.

Талабанинг мустақил иши бўйича бажариладиган соатлар гуруҳ журналида қайд қилиб борилади.

Талаба мустақил ишини назорат қилиш амалий машғулотларни олиб боровчи ўқитувчи томонидан амалга оширилади.

Талабанинг мустақил иши ўқув режада муайян фанга ажратилган соатга мос рейтинг баллари билан баҳоланади ва натижаси Фан бўйича талабанинг умумий рейтинги киритилади.

Талабанинг рейтинг кўрсаткичлари, шу жумладан мустақил иши бўйича, анъанавий гуруҳ рейтинг ойнасида ва (ёки) факултетнинг махсус электрон тармоғида ёритиб борилади.

Талаба мустақил ишини назорат қилиш турлари ва уни баҳолаш мезонлари тегишли кафедралар томонидан белгиланади ва факултет Илмий кенгашида тасдиқланади. Мустақил ишларни баҳолаш мезонлари талабаларга ўқув йили (семестри) бошланиши олдида методик материаллар билан биргаликда тарқатилади.

Мустақил иш бўйича белгиланган максимал рейтинг балининг 55%дан кам балл тўплаган талаба фан бўйича якуний назоратга қўйилмайди.

Фанлар кесимида талабаларнинг мустақил ишлари бўйича ўзлаштириши мунтазам равишда талабалар гуруҳлари, кафедра йиғилишлари ва факултет илмий кенгашларида муҳокама этиб борилади.

Институтда юқори даражада баҳоланган талабаларнинг мустақил ишлари маънавий ва моддий жиҳатдан рағбатлантирилади.

Ушбу услубий қўлланма “Мутахассисликка кириш” фани бўйича ишлаб чиқилган ишчи ўқув дастурига мос бўлиб, унинг мазмуни маъруза ўтувчи профессор-ўқитувчи томонидан биринчи дарсда талабаларга тушунтирилади. (мустақил ишнинг аҳамияти, унинг бажарилиши тартиби, баҳолаш мезонлари ва ҳ.).

Маъруза ва амалий машғулот дарсини олиб боровчи ўқитувчи талабаларга ҳар дарсда қўлланмада кўрсатилган мавзу бўйича мустақил ишнинг бажариш муддатини белгилаб бериши керак. Шу билан бир қаторда амалий машғулот дарси олиб боровчи ўқитувчи талабаларнинг мустақил ишни бажариши учун керак бўлган адабиётлар билан таъминланганлигини назорат қилиб бориши лозим. Агарда талабалар керакли бўлган адабиётлар билан таъминланмаган бўлса, унда адабиётлар билан таъминлаш чора тadbирини кўриши керак. Талабалар томонидан мустақил ишнинг қандай даражада бажараётганлигига амалий машғулот дарси олиб борадиган ўқитувчи масъул ҳисобланади. Бунинг учун ўқитувчининг қўлида (гуруҳ семинар журналида) ҳар бир талабанинг мустақил ишни қандай бажараётганлиги ҳақида талаба мустақил ишни ўз вақтида топширмаган (бажармаган) бўлса навбатдаги мустақил ишни бажаришига рухсат бермайди. Хулоса, ҳар бир талаба ўқув-ишчи режада кўрсатилган мустақил ишни бажариши мажбурий.

§4. Мустақил ишни баҳолаш мезонлари

Талабаларнинг мустақил иш бўйича ўзлаштиришларини баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади.

Талабаларнинг бажарган мустақил иши рейтинг баллари асосида баҳоланиб улар “Мутахассисликка кириш” фани бўйича тўпланадиган рейтинг балларига қўшилади. Юқорида кўрсатилгандек, “Мутахассисликка кириш” фани бўйича 7 мавзу бўйича 13 соат мустақил иши бажаради. Демак талаба бир ўқув йилида мустақил иш учун максимал 13 балл тўплаши мумкин.

Мустақил ишга белгиланган баллар қўйидаги ҳолатларда қўйилади:

- талабанинг фаоллиги ва давомати;
- фан бўйича асосий манбаларни конспектлаштириш;
- долзарб мавзулар бўйича рефератлар ёзиш;
- илмий тезис ва мақолалар тайёрлаш;
- олимпиада ва илмий анжуманларда иштирок етиш.

Семестр давомида мустақил иш бўйича тўплаган баллар қуйидаги ўзлаштириш кўрсаткичлари билан баҳоланади:

- 86-100% - «аъло»
- 71-85% - «яхши»
- 55-70% - «қониқарли»
- 55% дан кам – «қониқарсиз»

§5. Талабалар мустақил ўрганиладиган адабиётлар номи ва бажарадиган ишлари

“Мутахассисликка кириш” фанидан мустақил ўрганиладиган мавзулар ва уларга ажратилган соатлар ҳажмини қуйидагича белгилаш мумкин.

№	Мавзулар номи	Мустақил иш шакли	Ўрганиладиган адабиёт	Мустақил иш
1	2	3	4	5
1.	«Мутахассисликка кириш» фанининг предмети ва вазифалари.	Реферат	3, 6, 11, 12, 15, 17, 22, 28	1
2.	Тошкент Молия институти талабаларининг маънавий-маърифий қиёфаси.	Доклад	3, 5, 7, 13, 18, 24, 29	3
3.	Тошкент Молия Институти	Реферат	2, 4, 9, 14, 21, 27, 30, 32	2
4.	Мутахассислик фанларини ўқитишда янги педагогик технологияларнинг туган ўрни ва аҳамияти	Доклад.	3, 8, 11, 12, 15, 21, 24, 29	2
5.	Мутахассислик фанларни ўқитиш жараёнининг илмий асослари	Реферат	5, 11, 19, 22, 23, 28, 34	2
6.	Мутахассислик фанларини ўқиш жараёнида китоб устида ишлаш	Доклад	3, 14, 21, 22, 24, 28, 30, 33	1
7.	Мутахассислик фанларни итиш жараёнида илмий-тадқиқот ишлари	Реферат	20,18,4,3,11,12	2
	ЖАМИ			13

Қуйида ҳар бир мавзу бўйича 26 та саволлар келтирилган. Талабанинг лозим бўлган савол рақами гуруҳ журналида исми шарифи қайд етилган тартиб рақамига мос келади.

1. “Мутахассисликка кириш” фанининг бошқа фанлар билан боғлиқлиги.
2. “Мутахассисликка кириш” фанининг иқтисодий фанлар таркибидаги ўрни.
3. Талабанинг манавий-марифий қиёфасига замонавий талаблар.
4. Талабаларнинг ҳуқуқ ва бурчлари.
5. Тошкент Молия институти тарихи ҳақида нималарни биласиз?
6. Мустақиллик йилларида Тошкент Молия институти фаолияти.
7. Тошкент Молия институтини бошқариш.
8. Бакалавриатнинг “Молия” ёналиши ҳақида нималарни биласиз?
9. Билимларнинг кўникма ва малакаларга айланиш технологияси.
10. Иқтисодий фанларни ўқитишда аниқ муаммоли вазият (сасе метҳод) усулидан фойдаланишнинг устивор жиҳатлари.
11. Иқтисодий таълим жараёнида ахборот технологияларининг ташкилий-бошқарув моделлари.
12. Ўқув жараёнининг илмий асосда ташкил қилинган йўналишлари.
13. Маъруза машғулотларига тайёргарлик кўриш.

14. Семинар машғулотлари, маслаҳатлар, амалий машғулотлар, илмий семинарлар ва коллоквиум ўтказиш.
15. Китоб танлаш одоби.
16. Китобдан фойдаланиш одоби.
17. Тезислар ва реферат тайёрлаш.
18. Маъруза машғулотларига конспект қандай тайёрланади.
19. Амалий машғулотларга тайёргарлик кўриш тартиби.
20. Илмий семинар нима ва у қандай ташкил қилиниши.
21. Коллоквиум тўғрисида тушунча.
22. Коллоквиумга тайёргарлик кўриш тартиби.
23. Мутахассислик фанлардан назорат ўтказиш тартиби ва шакллари.
24. Илмий тадқиқот ишлари турлари.

АДАБИЙОТЛАР

Асосий адабийотлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси: Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн биринчи сессиясида 1992 йил 8 декабрда қабул қилинган (Ўзбекистон Республикасининг 1993 йил 28 декабрдаги Қонунига мувофиқ қиритилган ўзгартиришлар билан) – Т.: «Ўзбекистон», 2001. – 39 б.
2. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси.
3. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси. – Т.: «Адолат», 1999. – 240 б.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни. 29.08.1997й.
5. Ўзбекистон Республикасининг «Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури тўғрисида»ги Қонуни. 29.08.1997 й.
6. Ўзбекистон Республикаси Қонуни: «Маҳаллий ҳокимиятларнинг ўз-ўзини бошқариши тўғрисида». Т.: 1993.
7. «Ўзбекистон Республикасининг молиявий қонунлари», 2000 й. 1-12 сонлари, 2001 й. 1-12 сонлари ва иловалари, ва 2005 й. 1-6 сонлари ва иловалари. Ўзбекистон Республикаси Молия Вазирлиги, Молия ва нархлар илмий-тадқиқот институти., Т.: 2000-2005 й.
8. Каримов И.А. Ўзбекистон - буюк келажак сари. - Т.: «Ўзбекистон», 1998. – 346 б.
9. Каримов И.А. Ўзбекистон ХХИ аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барўарорлик шартлари ва тараўўйет кафолатлари. - Т.: «Ўзбекистон», 1997. 221-б.
10. Каримов И.А. Ўзбекистон иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш йўлида. - Т.: «Ўзбекистон», 1995. - 269 б.
11. Каримов И.А. Ўзбекистон - бозор иқтисодиётига ўтишнинг ўзига хос йўли. - Т.: «Ўзбекистон», 1995. - 76 б.
12. Абдурахмонов А. Саодатга елтувчи билим. -Т.: «Моварауннаҳр», 2001.
13. Аминов М., Мадвалиева А. Иш юритиш. - Т., 2000.
14. Бадмаев Б.Ц. Психология: как её изучит и усвоит. -М., 1997.
15. Войшвило Е.К. и др. Логика. -М., 1998.
16. Бюджетная система Российской Федерации. Под редакцией проф. М. В. Романовского и проф. О. В. Врублевской. М. «Юрайт». 2000 - 435с.
17. Бюджетная система Российской Федерации: Уч. под ред. М.В. Романовского, О.В. Врублевской – 2-изд. М.: Юрайт, 2000. -615 с.
18. Бюджетная система Российской Федерации. Учебник под ред. Г.Б. Поляка— 2-изд. М.: «ЮНИТИ», 2001 – 514 с.
19. Бюджетный федерализм и межбюджетные отношения: проблемы и перспективы развития. – 2-изд. СПб.: Изд. Кодекс ИНФО, 2001. –146с.
20. Горелов А.А. Концепции современного естествознания. - М., 1998.
21. Григорев Б.В. Классическая логика. - М., 1998.
22. Шарифхўжаев М. Ўзбекистон: янги ғоялар, янги ютуқлар /маъсул муҳаррир: Н.Шодиев. - Т.: «Шарк», 2002. - 272 б.
23. Шарифхўжаев М., Абдуллаев ғ. Менежмент. - Т., 2001.
24. Шарифхўжаев М. Государство на новом этапе инвестиционной деятельности. «Экономика и статистика», 1998. №7.
25. Ернандо Де Сото. Секрет капитала. Почему капитализм торжествует на Западе и терпит поражение во всем остальном мире. /Пер. С англ/ - М.: ЗАО Олимп-Бизнес, 2001. – 272 с.
26. Хантце Е. и др. Теория управления кадрами в рыночной экономике. -М., 1999.
27. Юсупов Ю.Б. Становление и развития экономической науки. -Т.: «Учкун», 1999.

Қўшимча адабиётлар:

1. Бозор иқтисодиёти назарияси ва амалиёти. - Т.: «Ўқитувчи», 2000.
2. Вахобов А.В. Хусусий мулк - иқтисодиётнинг ишончли пойдевори. /Халқ сўзи/, 2003. 24 апрел, 87-сон. қ
3. Кларк Дж. Б. Распределение богатства. - М.: Гелмос АРВ, 2000. - 368 с.
4. Крюков А.С. Управление проектами (пособие для менеджера). - Т.: Мехнат, 1999. - 88 с.
5. Политология. Олий Ўқув юртлари талабалари учун қўлланма. -Т., 1998.
6. Қурбонов Ш.Е., Сейтхалилов Е.А. Национальная модел и программа по подготовке кадров - достижение и результат независимости Узбекистана. Т., 2001.
7. Хусанов Н., Мирахмедова З., Шокирова С. Мутахассислик тили. – Т.: ТМИ, 2000.
8. Ўлмасов А. Оила иқтисоди. -Т., 1998.
9. Ўқув адабиётини яратиш ва уни баҳолаш мезонлари. -Т., 1998.
- 10.«Интернет» тармоғи бўйича тавсия етиладиган веб-сайтлар:
 - www.banking.com;
 - www.state.st.us;
 - www.bankreferatov.ru;
 - www.bis.org.